

Õiguskantsler

Aare Olgo
vallavanem
Jõgeva Vallavalitsus
info@jogeva.ee

Teie nr
Meie 11.03.2019 nr 6-5/181562/1901287

Lapse lasteaiast väljaarvamise kord

Lugupeetud Aare Olgo

Õiguskantslerile esitatud avaldusele tuginedes analüüsisin Jõgeva Vallavalitsuse 2018. aasta 6. augusti määruse nr 8 „Jõgeva valla koolieelsesse lasteasutusse lapse vastuvõtu ja sealt väljaarvamise kord“ (edaspidi määrus) [§ 4 lõike 1 punkti 3 ja lõike 2](#) õiguspärasust. Määruse [§ 4 lõike 1 punkti 3](#) kohaselt arvatakse laps lasteaiast välja siis, kui laps on ette teatamata lasteaiast puudunud rohkem kui üks kuu ja lasteaiast ei ole õnnestunud vanemaga kontakti saada. Lapse lasteaiast väljaarvamisest (v.a kui laps läheb kooli) informeerib lasteaiast direktor viivitamatult vanemat lasteaiast antud kontaktandmete kaudu (määruse [§ 4 lg 2](#)).

Määruse [§ 4 lõike 1 punkti 3](#) saab tõlgendada ja rakendada nii, et tulemus on õiguspärane. See tähendab, et vald peab lapse väljaarvamise otsust tehes olema eelnevalt kindlaks teinud, et vanem lapsele lasteaiakohta ei soovi. Aeg, mil laps pole lasteaias käinud, on vaid üks asjaolu, mida vanema soovi väljaselgitamisel arvesse võtta. Kuna määruse [§ 4 lõike 1 punkti 3](#) sõnastus on eksitav ja võib viia vale otsuse tegemiseni, soovitan vallavalitsusel seda määruse sätet muuta.

Soovitan muuta ka määruse [§ 4 lõiget 2](#), kuna üksnes sätte sõnastusest lähtumine võib tähendada, et vanemat ei teavitata väljaarvamisest nii, nagu seadus ette näeb.

Lasteaiast väljaarvamise õiguslikud alused

1. Riigikogu on volitanud valla- või linnavalitsust kehtestama lasteaiast väljaarvamise korra (KELS [§ 15 lg 4](#)).
2. Seaduse kohaselt võib lapse lasteaiast välja arvata üksnes siis, kui laps läheb kooli (KELS [§ 6 lg 2 p 2](#) ja [§ 10 lg 2](#)) või vanema taotluse alusel (KELS [§ 10 lg 1](#)). Muid aluseid seadus ette ei näe. Vallavalitsus ei tohi kehtestada täiendavaid lasteaiast välja arvamise aluseid (HMS [§ 90 lg 1](#)).
3. Lasteaiateenuse kasutamise aluseks on vanema soov (KELS [§ 10 lg 1](#)). Lasteaiateenust peavad saama kasutada kõik, kes seda soovivad (igapäev on õigus haridusele, sh alusharidusele, [põhiseaduse](#) § 37), koolieelse lasteasutuse seaduse kohaselt. Kuigi lasteaias käimine on vabatahtlik

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

(KELS [§ 2 lg 2](#)), tuleb arvestada, et alusharidus on lapse tervikliku arengu seisukohalt oluline (KELS [§ 3](#)). Samuti aitab lasteaiateenuse kättesaadavus vanematel töö- ja pereelu ühitada.

4. Lapse väljaarvamine lasteaiast, kui vanem ei soovi enam teenust kasutada, pole käsitatav uue, kohaliku omavalitsuse kehtestatud väljaarvamise tingimusena. Nagu öeldud, arvatakse laps lasteaiast välja vanema taotlusel. Kohalik omavalitsus võib aga ka omaalgatuslikult hinnata, kas vanem soovib jätkuvalt lasteaiakohta kasutada. Näiteks juhul, kui laps pole pikka aega lasteaias käinud ja vanem pole teatanud puudumise põhjusest. Kui lasteaias nimekirjas on laps, kelle vanemad tegelikult kohta ei soovi, tähendab see, et samal ajal võib jääda kohata mõni teine laps ja vald peab tegema lisakulutusi talle koha loomiseks.

Lapsevanema tahte väljaselgitamine

5. [Põhiseaduse](#) §-st 14 tuleneb, et lasteaiast väljaarvamise kord peab tagama ausa ja kohase haldusmenetluse, vanema õiguste tõhusa kaitse ning seeläbi haldusotsuse sisu õigsuse. See tähendab, et vallavalitsus peab tegema mõistlikke pingutusi, et jõuda veendumusele, kas lapsevanem on loobunud lasteaiakohast ja kas vanem on last lasteaiast mitte tuues käitunud lapse huvides.

6. Üksnes selle põhjal, et laps on lasteaiast ette teatamata puudunud rohkem kui kuu aega ja lasteaiast vanemaga ühendust ei saa, ei või veel järeldada, et vanem on otsustanud lasteaiakohast loobuda. Laps või mõni teine pereliige võib olla näiteks pikemalt haige ning vanem on unustanud sellest lasteaiast teavitada. Seega võib üks kuu olla liiga lühike aeg, et üksnes sellest järeldada vanema soovi puudumist.

7. Kui lapsevanemaga ei õnnestu ühendust saada, peab vallavalitsus tegema kindlaks võimalikud asjaolud, miks laps ei ole pikka aega lasteaias käinud ja miks vanem ei ole lasteaiast põhjustest teavitanud ([HMS § 6](#)). Ei piisa üksnes sellest, kui saadetakse e-kiri või proovitakse korra helistada, kuid vanemaga ühendust saada ei õnnestu. Muu hulgas tuleb kontrollida, kas lapsevanema ja lapse elukoha andmed on rahvastikuregistris muutunud. Kuigi lapse lasteaiast väljaarvamisel on vanemal õigus taotleda uuesti lasteaiakohta, ei tohi last kergekäeliselt lasteaiast välja arvata.

8. Enne lapse lasteaiast väljaarvamise otsuse tegemist tuleb kontrollida, kas pere on tasunud igakuise kohatasu. Kui kohatasu on makstud, tuleks pigem eeldada, et vanem soovib lasteaiakohta kasutada.

9. Kõigi asjaolude väljaselgitamiseks ning lapse huvide kaitseks võib olla vajalik kaasata ka kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja ja sotsiaaltöötaja. Last ja tema vanemat külastades ning vajaduse korral ka naabrite või lähisugulastega vesteldes võib vallavalitsus saada lisateavet, miks laps lasteaias ei käi (pere on läinud elama välisriiki vms). Niisiis peab vallavalitsus kõiki väljaselgitatud asjaolusid hindama kogumis ja selle põhjal otsustama, kas pere soovib lasteaiateenust või mitte. Elulised olukorrad võivad olla väga erinevad.

Lasteaiast väljaarvamise otsus

10. Lapse väljaarvamise otsus on haldusakt, mille andmisel tuleb silmas pidada [haldusmenetluse seadust](#). Haldusakti peab andma pädev haldusorgan, see peab olema kooskõlas õigusaktidega, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastama vorminõuetele ([HMS § 54](#)). Hea halduse

põhimõtte näeb ette, et enne haldusakti andmist peab vanem saama avaldada oma arvamuse ja vastuväited lasteaiast väljaarvamise kohta (HMS [§ 40 lg 1](#)), kui ei esine ühtegi alust, mis võimaldaks loobuda vanema arvamuse ja vastuväidete ärakuulamisest (HMS [§ 40 lg 3](#)). Arvamuse ja vastuväidete esitamiseks tuleb vanemale anda mõistlik tähtaeg.

11. Lapse lasteaiast väljaarvamise otsus tuleb vanemale kätte toimetada haldusmenetluse seaduse kohaselt. Ei piisa sellest, kui lasteaia direktor teavitab sellest lapsevanemat lasteaiale antud kontaktandmete kaudu (määruse [§ 4 lg 2](#)). Vanemale tuleb saata lapse lasteaiast väljaarvamise otsus. Arvestada tuleb, et haldusakt kehtib alates ajast, kui see adressaadile teatavaks tehti või talle kätte toimetati, kui haldusaktis ei ole ette nähtud teisiti (HMS [§ 61 lg 2](#)). Vallavalitsus peab suutma ka tõendada, et otsus (milles on selgitatud ka vaidlustamise võimalusi) on vanemale kätte toimetatud. Kättetoimetamisest alates hakkab kulgema otsuse vaidlustamise tähtaeg (HMS [§ 75](#)).

12. Lapse lasteaeda vastuvõtmise haldusaktis on võimalik välja tuua, mis tingimustel eeldatakse, et vanem lasteaiakohta enam ei soovi. Sellisel juhul teab vanem tingimusi, mille alusel laps lasteaiast välja arvatakse ja ta ei saa haldusakti kehtetuks tunnistamisel tugineda usaldusele, et haldusakt jääb kehtima (HMS [§ 67 lg 4 p 2](#)). Samasugune tingimus oleks asjakohane kokku leppida ka lasteaia direktori ja vanema vahel sõlmitavas koha kasutamise lepingus (määruse [§ 3 lg 9](#)).

Palun andke hiljemalt 30. aprilliks teada, kuidas Jõgeva Vallavalitsus on määruse § 4 lõike 1 punkti 3 ja lõiget 2 muutnud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Atko-Madis Tammar 693 8437
Atko-Madis.Tammar@oiguskantsler.ee

Vallo Olle 693 8445
Vallo.Olle@oiguskantsler.ee